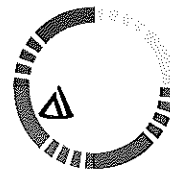

2009-05-08

dnr 2009-648

Sámediggi
Sámedigge
Saemiedigkie
Sametinget
Sami Parliament

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Begäran om återförande av 12 samiska kranier från Ruonala ödekyrkogård till Sametinget

Sametinget hemställer om att regeringen tillser att 12 samiska kranier härrörande från Ruonala ödekyrkogård i Karesuando socken återföres till det samiska folket, och dess förvaltningsrätt tillfaller Sametinget. Kranierna grävdes upp ur sina gravar år 1915 vid en arkeologisk utgrävning utförd av arkeolog Eskil Olsson. I nuläget besitter staten, dvs. Statens historiska museer (härefter SHM) äganderätten till de 12 kranierna.

Vår hemställan har sin upprinnelse i att Sametingets plenum beslutade den 20-22 februari 2007:

att Sametinget ska kräva en fullständig identifiering av allt samiskt skelettmaterial i samtliga statliga samlingar. Det framstår med klar tydlighet att museer och institutioner i regeringsuppdraget i en del fall inte tagit med det samiska skelettmaterialet i Sverige, som t.ex. Statens historiska museer,

att Sametinget kräver en kartläggning av hur museer och institutioner tillskansat sig materialet, alltså huruvida det skett genom öppning av gravar eller på annat sätt

att Sametinget kräver en repatriering – återföring av de samiska mänskliga kvarlevorna. Om det inte går att identifiera skelettdelarna (de avlidnas identitet) bör Sametinget arbeta för en återföring och en värdig återbegravning i ursprungsområdena för de samiska mänskliga kvarlevorna

Utifrån detta inledde Sametinget och Statens historiska museer och Åjtte svenskt fjäll- och samemuseum en dialog runt kvarlevorna.

Vi har sammanlagt haft fyra arbetsmöten. Initialt ställde Sametinget en rad frågor till SHM gällande de samiska mänskliga kvarlevorna. Vi efterfrågade bl.a. information om det förelåg etiska riktlinjer för forskning eller vid annan form av exponering av materialet, t.ex. vid utställningar och fotografering. Vi ansåg det också som angeläget att finna svar på hur de samiska mänskliga kvarlevorna kommit till SHM:s samlingar, dvs. hade det skett genom köp

Cujuhus/adress

Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA

Besöksadress: Adolf Hedinsvägen 58

e-post: kansli@sametinget.se

Telefovdna/telefon

0980 - 780 30 (växel)

Fåksa/telex

0980 - 780 31

www.sametinget.se

eller som i fallet med Ruonala kraniera genom gravöppning. Vi ansåg det också viktigt att se om det gick att identifiera kvarlevorna.

Sametinget frågade också SHM om det var möjligt att identifiera individerna i materialet. Vi bad också SHM göra en bedömning om det vetenskapliga värdet av att bibehålla de samiska mänskliga kvarlevorna i sina samlingar.

Ett konkret resultat av våra arbetsmöten är att SHM nu önskar återlämna ett samiskt kranium, härrörande från Lycksele socken till Sametinget.

Det ställer vi oss positiva till samtidigt som vi önskar att de 12 kraniera från Ruonala ödekyrkogård också överförs till Sametinget.

Sametinget vill att kraniet från Lycksele och de 12 samiska kraniera från Ruonala deponeras på Åjtte svenskt fjäll- och samemuseum i Jokkmokk. För det samiska folket och Sametinget är det viktigt att de samiska mänskliga kvarlevorna kommer hem till Sápmi- till det samiska området. Åjtte har plats att under värdiga former härbärgera de samiska mänskliga kvarlevorna.

Frågan om återföring och återbegravning av samiska mänskliga kvarlevor har väckt ett stort engagemang hos inte bara den samiska befolkningen, utan i samhället i stort. För det samiska folket handlar det inte bara om den formella, juridiska frågan om äganderätten till materialet utan har ett mycket större symbolvärde än så.

För många samer symboliserar de samiska skeletten och kraniera i statliga samlingar, själva kärnan av den kulturella kolonialismen och det strukturella övergreppet som begåtts mot samer i Sverige. Särskilt Ruonala kraniera har för många, kommit att representera Sveriges mörkare, rasbiologiska förflutna, där avlidna samer grävdes upp ur kristna gravar och deras kranier användes för att måttbestämma och fastställa den samiska rasens underlägsenhet gentemot den nordiska rasen.¹

Svenska kyrkan har i en utredning om samiska frågor, från år 2006 visat på vikten av att de samiska mänskliga kvarlevorna återförs och eventuellt återbegravs som ett led i en försoningsprocess med det samiska folket:

Det finns en enskild åtgärd som har en så stark reell och symbolisk kraft att den skulle kunna bidra till att försoningsprocessen utvecklas, nämligen Svenska kyrkans omhändertagande av de kvarlevor av samer som förvaras på museer och andra institutioner (106:2006).²

¹ Se t.ex.: "Allt som kan mätas är inte vetenskap - en populärhistorisk skrift om Rasbiologiska institutet". Forum för levande historia. Skriftserie # 4: 2007.

² *Samiska frågor i Svenska kyrkan Svenska kyrkans utredningar (1:2006).*

Sametinget vill även påminna regeringen om de folkrättsliga förpliktelser Sverige har gentemot det samiska folket genom den av Sverige, i FN:s generalförsamling, år 2007, antagna urfolksdeklarationen. Däri ingår (bland mycket annat) att stater ska erkänna och respektera urfolks rätt till kultur och kulturarv. Däri ingår även att tillrättalägga en repatriering av urfolks mänskliga kvarlevor:

Indigenous peoples have the right to the repatriation of their human remains. States shall seek to enable the access and/or repatriation of ceremonial objects and human remains in their possession through fair, transparent and effective mechanisms developed in conjunction with indigenous peoples concerned (Urfolksdeklarationen: Artikel 12:1-2).

Vår bedömning efter våra möten med SHM och Ájtte svenskt fjäll – och samemuseum är att kvarlevornas etiska och religiösa värden väger tyngre än dess vetenskapliga värden. Likaså måste Sveriges folkrättsliga åtaganden gentemot det samiska folket tas i beaktande.

Av den anledningen vill Sametinget att kraniet från Lycksele och de 12 kranierna från Ruonala ödekyrkogård återförs till det samiska folket genom dess representant Sametinget. Sametinget vill att de totalt 13 kranierna ska deponeras på Ájtte svenskt fjäll- och samemuseum.

Sametinget överväger att arbeta efter den modell som har tillämpats av Sametinget i Finland, där har samiska mänskliga kvarlevor som funnits i Helsingfors universitets ägo, överförts till finska Sametinget. Samlingen är numera deponerad i ett magasin på Siida samiska museum i Enare, i norra Finland. När en institution vill forska på materialet, måste de ansöka om tillstånd från Sametinget i Finland. Siida-museet använder heller inte kvarlevorna i utställningar, avbildar det inte eller lånar ut det till andra institutioner.

Ett av SHM:s tyngst vägande argument för att bibehålla de 12 samiska kranierna från Ruonala i sin ägo är dess förmodade, vetenskapliga värde och att de därför måste finnas tillgängliga för ytterligare forskning. Om kranierna deponeras på Ájtte, under Sametingets huvudmannaskap, kommer de fortfarande finnas tillgängliga för forskning men under Sametingets styrning.

Sametinget avser att skyndsamt tillsätta en etisk kommitté som tar fram riktlinjer för det fortsatta arbetet och framförallt etiska riktlinjer för fortsatt handhavande av materialet med avseende på forskning, utställning och annan exponering.

Hur kommittén sätts samman, finansiering och andra praktiska frågor i samband med återförandet av de 13 samiska kranierna önskar Sametinget återkomma till i dialog med regeringen.

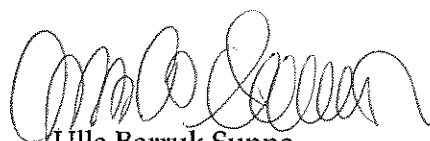
Genom att regeringen är aktiv och inte bara återför det samiska kraniet hemmahörande från Lycksele utan även de 12 samiska kranerna från Ruonala, ser Sametinget att regeringen tar ett aktivt ansvar för att inleda en försoningsprocess med det samiska folket.

Beslut i ärendet har fattats av Sametingets styrelseordförande Lars Anders Baer efter föredragning från kanslichef Ulla Barruk Sunna och avdelningschef Aina Negga. I ärendets slutliga handläggning har även kulturhandläggare Kaisa Huuva deltagit.

Med vänlig hälsning,

Lars-Anders Baer
Sametingets styrelseordförande

Ulla Barruk Sunna
Kanslichef

Kopia: Åjtte svenskt fjäll- och samemuseum
Statens historiska museer